

ויהי אור

מצד אחד, היא דתייה שגדלה בבני ברק, השומרת על לבוש צנוע וחובשת פאה. מצד שני, היא מעצבת אופנה, מרצה בכירה ב"שנקר" ואמנית מוערכת המציגה בימים אלה תערוכת יחיד מרהיבה של גופי תאורה. איך זה מסתדר? אורית פרייליך אומרת שממש אין בעיה

חאת דינה חלוצי

פוח של אור. הפעם רצייתי ללכת על משהו שהוא קצת יותר מסחרי ותז עם הירוש שלקוח מטכנולוגיית המגע."

● למה את מתכוונת?

"שמתי לב שבכל פעם שאני רוצה להדליק מנורה ליד המיטה, אני בחושך לאורך החוש כדי לחפש את המתג, ושאלתי את עצמי למה לא תידלק אם רק פשוט יגעו בה? התייעצתי עם איש אלקטרוניקה והוא שאפשר, ולאט לאט התחלתי לעבוד על מה שאני קוראת 'אהילים', אהילים בתאורת לד מיוחדת, שנדלקת על ידי מגע."

● זה מה שנקרא אמנות שימושית?

"כן, משהו כזה. בדרך כלל אהיל משמש כיריעה שבאה להציל את מקו ולעמעם אותו, ואילו כאן הוא משמש כגוף המפיק בעצמו את האור. המנורות העשויות בד, האור כאילו יוצא מתוך הבר עצמו, ובקבוצת העשויות סיליקון, יריעת הסיליקון הצבעונית והשקופה משמשת כחומי ביד את האור. התערוכה תעניק חוויה של אור שלדעתי לא נראתה עד ז

חילוניות לשנה אחת

אורית פרייליך (53) היא התקווה של כל חילוני שעדיין מאמין בגיי חיים וחילוניים. היא נעה בין שני העולמות ללא עכבות, שוברת בדו סטריאוטיפים, ומותחת את הגבולות עד הקצה, בלי לשבור את הכלי היא מצליחה לעשות את הבלתי אפשרי: לתפקד כאדם יצירתי ומשוחזר עולם דתי, שלעיתים נראה לנו, החילונים, צד ומגביל.

היא נולדה במשפחה דתית בחיפה השייכת לזרם של תנועת "המזרח רדית-ציונית, ובגיל ארבע עברה עם משפחתה לבני ברק. כשסיימה א כון החלה לעבוד במכון המחקר "גאלופ", ובמסגרת עבודתה הכירה או ואבי שלושת ילדיה, רוני פרייליך, יהלומן יליד בלגיה.

זה קרה כשנדרשה לערוך בכני ברק סקר מרלת לדלת לגבי ההיתכנ סחרית של חליפות "ואן דייק" היוקרתיות לגברים. כצפוי, היא לא זכ לשיתוף פעולה מי יודע מה, ורק בבית האחרון שאליה הגיעה התקבלה פנים על ידי אישה מבוגרת שלא הבינה מילה בעברית.

"נראה שמצאתי חן בעיניה, כי היא הזמינה אותי להיכנס", היא נ "מיד ראיתי שאין גברים בבית וכבר רצייתי לברוח, אבל משהו בבי שהיה מעוצב כפי שלא ראיתי מימיי, עם נברשות קריסטל, כורסאות ז חפצי אמנות, קסם לי וסיקרן אותי. היא הגישה לי כוס מיץ והפצירה

אורית פרייליך היא אישה של ניגודים. מצד אחד, היא מעצבת אופנה אונגרדית, מרצה בכירה ב"שנקר" ואמנית מוערכת, המציגה בימים אלה תערוכה של גופי תאורה יחודיים ("גופי אור", בג' לדיה "פריסקופ" בתל אביב, עד 8 בפברואר). מצד שני, היא דתייה אורתודוקסית החובשת פאה ומק' פידה על לבוש צנוע ותקני. איך היא מצליחה לנוע בין החוקים הנוקשים של ההלכה לאלה של עולם האמנות והאופנה? בקלילות, היא אומרת.

"אומרים שהדת מכתובה דרך חיים, קובעת גבר לות ברורים ולא נותנת חופש, ואני דווקא רואה את האופנה ככה", היא מסבירה. "האופנה הרבה יותר נוקשה, אלימה ואפילו מסרסת. היא מכתובה איך להתלבש, מתי בגד הופך לפאסה, מה מתאים לנו ואיזה צבע אנחנו צריכים ללבוש אף שהוא לא מח' מיא לנו - אז איפה הכפייה? בדת או באופנה?"

● למה בכלל אנחנו עושים כזה עניין מאופנה?

"גם אני הסתובבתי הרבה מאוד זמן עם השא' לה הזאת, כי מצד אחד אני לא רוצה לירוק לבאר שממנה אני שותה, ומצד שני אין לי דעה כל כך טובה על המקום שהאופנה תופסת בחיינו. את הדעה שלי על עולם האופנה אני מביעה באמנות, כי שם קל לי יותר להתבטא באופן משוחרר."

● עד כמה את אדוקה בדתך?
"לעצמי אני אדוקה מאוד, אבל אין לי עניין לשים את עצמי על איוושהי סקאלה של דתיות. אולי אני יותר אלסטית ממה שמקובל, אני מאמינה בחייה ותן לחיות, בלי כפייה."

● באמנית יצרת מגוון רחב של יצירות אמנות, ביניהן גם פסלים. איך זה מסתדר עם האמונה שלך?

"כתוב 'לא תעשה לך כל פסל וכל תמונה', והכוונה היא שלא תעשה פסל ותעבוד אותו או תסגוד לו. ברוך השם, אני עדיין לא מתפללת אל היצירות שלי. לפסול יצירת אמנות בנימוק שזה פסל, זה להוציא דבר מהקשרו."

● למה בחרת להקדיש תערוכה שלמה לגופי תאורה?
"כל העבודות שלי עוסקות איכשהו באור. השתתפתי כבר בכמה תערוכות והצגתי עבודות שרובן מתרחכות בצילומי רנטגן, שאפשר לראות רק בהשק'

“הטרודה אותי האפשרות
שסטודנטים יראו אותי עם
אותו אאוטפיט פעמיים מבלי
ששמתי לב, אז נשיתי לי
טבלה שבה כתבתי, ואפילו
ציירתי, כל יום מה אני
לובשת מכף רגל ועד ראש,
כולל התכשיטים”

צילום: עמי סיאגו, יעל אילן

"בדרך כלל אהיל משמש כיריעה שבאה להצל את מקור האור ולעמעם אותו, ואילו כאן הוא משמש כגוף המפיק בעצמו את האור"

והמשך

את קריירת ההוראה שלה ב"שנקר" היא החלה לפני 25 שנה. היא הייתה את המעצבת הראשית של "בקררי ג'נס", והגיעה לעיין במגזיני אופנה מחו"ל בספריית בית הספר כדי לקבל השראה לקראת קולקציה חדשה. "פגשתי שם את אחת המוכרות הבכירות שאמרה לי שהם מחפשים רחוף מורה לאיורי אופנה. מאז לימדתי את כל דור המעצבים של היום, ביניהם רונן חז, ירון מינקובסקי, יניב פרסי, יוסי קצב. יש כל כך הרבה. היום אני מנחה פרויקט גמר, אבל המון שנים הייתי מרכזת שנה א', שהיא השנה הכי קשה ומעצבת בבית הספר."

● **את גם מעצבת בגדים, או רק מלמדת איך עושים את זה?**
"כרגע אני מעצבת רק לעצמי, אבל היה לי פעם קו משלי לבגדי ערב וכלה. היום אני מתמחה בבגדי פנאי, כלומר כל מה שהוא לא בגדי ערב, בגדי כלות או בגדי ים. עיצוב בגדי פנאי זה די כמו עיצוב מוצר, שני התחומים פרוילים מתוך הבנה שיש איזושהי בעיה או צורך שרודש פתרון, ולא מתוך רצון ללכת אחר גחמה אופנתית או טרנד חולף. כשהבנתי את הדמיון בין שני תחומים, המצאתי קורס חדש בשם "FFF" ("Followed by Function Fashion"), שתכליתו אופנה פונקציונלית."

● **מלחיץ לעמוד כל בוקר למבחן מול עשרות מעצבי אופנה עתידיים?**
"היום כבר לא, אבל אני מודה שבתקופה מסוימת, בעיקר בתקופה שלי-מדתי כמעט כל יום, הטרידה אותי האפשרות שסטודנטים יראו אותי עם אותו אוטופיט פעמיים בלי ששמתי לב, או עשיתי לי טבלה וכתבתי, ואפילו ציירתי, כל יום מה אני לובשת מפק רגל ועד ראש, כולל התכשיטים, וככה פתרתי את הבעיה."

● **יש בגד שהיית רוצה ללבוש אבל חוקי הדת לא מאפשרים לך?**
"לא במיוחד. פעם רציתי ללבוש ג'נס, אבל בתקופה החילונית שלי ביקר פנהגן לבשתי ומיציתי."

● **איזה מעצבים את מעריכה במיוחד?**
"מאז ומתמיד הערצתי את מעצב האופנה מרטין מרג'אלה, שהיה מורה דרך שלי מבלי לדעת זאת. אני אוהבת את פובה פילו, המעצבת של 'סלין', שבשנה שעברה הוציאה נעליים מדהימות כמו נעלי בירקנשטוק עם פרווה והתכתבה עם האמנית הסוריאליסטית מרט אופנהיימר. גם את חוסיין שלאין אני אוהבת, מפני שהוא מסתכל על בגד כעל יצירת אמנות, וכמוכן את מיוצ'ה פראדה, שהיא אחת המעצבות היותר מרתקות שיש היום בעולם. בשנים האחרונות אני יותר ויותר מתחברת למעצבים כמו מתיו וויליאמסון, שנכנס לתחום עיצוב הבית דרך עולם הטקסטיל."

● **יש גם מעצבים ישראלים שאת אוהבת?**
"כן, אבל אני לא יכולה להגיד לך, כי כולם היו בניי. אני אוהבת את אלבר אלבו, שלמד שנה מתחתיי ב"שנקר"."

● **לפעמים נדמה לי שכבר ראינו הכל והכל חוזר על עצמו. כמה עוד אפשר להמציא אופנה?**

"יש משבר כללי בעולם האופנה, שבאמת קצת מדרשדש בשנים האחרונות, בוחר ומחפש את עצמו ואת רצונו, כי לכאורה כבר באמת ראינו הכל, אין מה להרש. המשבר הוא בעיקר כלכלי, כי לייצר בגד באיכות גבוהה רודש המון כסף והמון משאבים, ואין כל כך הרבה אנשים שיידעו להעריך ולשלם על זה. אין מה לעשות, בגדים טובים עולים כסף, ואם אתם מאור אוהבים ולא צריכים בשביל זה לשדוד בנק, לכו על זה. בדיוק עכשיו קניתי בלונדון חצאית שחורה של מעצב סקוטי, שעלתה המון כסף, ואין לי בעיה עם זה."

● **יש מצב שתיתפסי עם בגד של רשת אופנה?**
"בטח. אני יודעת שחלק ממעצבי האופנה מתנשאים על רשתות אופנה, אבל אני לא מתיישת להגיד שאני אוהבת את 'ארה' וקונה שם המון."

● **מה הדבר שאישה הכי צריכה להקפיד עליו בלבושה?**
"חזיה ותחתונים מעולים. זה הבסיס. השלדה של הגוף צריכה לשבת טוב ונוח, שלא תלחץ ושלא תבליט את מה שלא צריך. לפני שאישה בוחרת מה היא לובשת, היא צריכה לוודא שמה שהיא לובשת מלמטה יעצב לה את הגוף בצורה כזו שכל דבר יישב עליה יפה. אני חסידת הקומפוזיטיונים, הם מטשטשים את קווי המתאר של הגוף ונותנים מראה יפה. והכי חשוב – תלבוש מה שאתן אוהבות, רק אל תהיו מרושלות. זה הכי גרוע." ■

כות לבן שלה, תוך הבטחה שהוא ישמח להשתתף בסקר שלי. "עוד לא הבנתי מה היא רוצה ממני, הייתי נערה תמימה בת 18, אבל תוך כדי שיהיה נכנס לבית בחור צעיר, חתיך, לבוש אלגנטי, ואחרי שהוא ענה על כמה שאלות, הוא שאל אם אני רוצה לצאת איתו. יצאנו שלושה שבועות והתארסנו. הוא מעולם לא הציע לי נישואים, ההורים סגרו את זה ביניהם, ותורה לאל, זה עובר כבר 35 שנה."

מאז ומתמיד הייתה חריגה בלבושה, הגם שגדלה בעיר שבה אין הרבה מקום ליצירתיות בבגדים, ולכן היה אך טבעי בעבורה ללכת ללמוד עיצוב אופנה ב"שנקר". בתום שנת הלימודים הראשונה החליטו בני הווג לעבור לגור בד' נמרק בשל עסקי היהלומים של הבעל, עם בתם הבכורה עדית (היום מעצבת טקסטיל ובוגרת "שנקר" בעצמה). בדנמרק התעוררו אצל בני הווג שאלות ותהיות לגבי מקומה של הדת בחייהם, והם החליטו לוותר עליה לגמרי. "הכננו החילונים גמורים, לא שמרנו שבת, הורדתי את כיסוי הראש ולי-בשתי מכנסיים, אבל מהר מאוד, תוך פחות משנה, היה לנו ברור שהחיים החילוניים לא מתאימים לנו וחורנו לדת. הרגשנו שזה כל כך רל, הכל היה כל כך תפל בעיניי, ולא נשאר שום דבר מכל הדברים המרתקים שגרמו לשבת להיות שבת, שגרמו לחיים להיות בעלי משמעות. הבנו שזה לא מה שאנחנו מחפשים, וחורנו לדת."

בהמשך היא נרשמה ללימודי אופנה בבית הספר הגבוה בקופנהגן, ולאחר סיום התואר הוצע לה להישאר שם וללמד בבית הספר. אחרי שש שנים בקופנהגן, שם גם נולדה בתם השנייה סיוון (היום מעצבת גרפית), חזרו בני הווג ארצה. פה נולד ישי (18), בוגר ישיבה תיכונית בבני ברק, שלא ברור עדיין אם יתגייס לצה"ל או שימשיך בלימודי הקודש.

"יש לי מנדט עד גיל 18 להגן את הילדים שלי כמו שנראה לי, ומכיוון שהוא כבר אחרי, אני משוחררת אותו לעשות את הבחירות שלו", היא מסבירה. "כמוכן שהיית רוצה שהוא יתגייס, וגם אמרתי לו את זה, אבל זה כבר לא קשור אליי. הנח, בתי סיוון היא חילונית היום, וגם זה לא קשור אליי."

● **ואיך את מרגישה עם זה?**
"קשה לי, כי אני חושבת שהדרך שלי היא הדרך הטובה, אבל אני מכבדת את זה שהיא בחרה אחרת. הרבה פעמים היא ביקשה שאנמק למה אני חושבת שזה יותר טוב, אבל אין לי נימוק רציונלי. הנימוק מהרהר בתוכי, אבל בר-ציונל אני יודעת שלא בכרח מה שטוב לי גם טוב לאחרים."

תלבוש זה שאתן אוהבות

הכניסה לביתה של פרייליק – דירת גג רחבת יריים בשכונה תיקה כפתח תקווה – נרמית כמו כניסה למוזיאון. במרכז הסלון מוזורה ישנה שהוסבה לספה שבתוכה הורכבו מושבי עור נוחים, ולידה שלוש כורסאות צבעוניות צמודות זו לזו – מתנה שקיבלה ממעצב נורווגי שאיתו למדה במגמה לעיצוב אופנה בקופנהגן – ולא ברור אם הן מיועדות לישיבה או שמדובר בעוד מוצג אמנותי. בכלל, פרקטיקה היא לא הצד החזק של הבית. את השולחן בסלון, למשל, גודשים עציצים פורחים שלא מותרים מקום לייעודו המקורי, ועל הקירות, כמו גם בין הרהיטים האסקולוסיביים, מוצגות עבודותיה של בעלת הבית, שהמוטיב החוזר בהן הוא השתקפות של אור.

רוב העיבודות הן צילומי רנטגן של בובות דיגום, המושאלות מתחום האופנה, שבהן נעוצות סיכות תפירה, אולי כדי להדגים שתלאות החיים נותנות את אותותיהן בכל מקרה, על אנשים חיים וגם על בובות. "באמצעות הבובות אני מראה כעצם עד כמה האופנה היא כואבת, ממתיה ובאיזשהו מקום גם מרכאת", היא אומרת.

פרייליק נעה בקלילות בין המוצגים ונראית אוונגרדית וייחודית כמו הבית שלה. היא מקבלת את פניי בשמלה ירוקה יפהפייה השוורה פרחים סגולים, אותה עיצבה כמוכן בעצמה, ותחתיה מבצבת חצאית צמודה מסריג, שעשויה מחולצת גולף גזורת צווארון. זה פטנט ידוע שלה – שכבר מועתק למורת רוחה – המיועד להאריך שמלות וחצאיות קצרות מדי, שלא הולמות את אורח חייה. מתחת לשתי השכבות היא לבשה גרבוניים עם טוויסט מפתיע: רגל אחת בסגול ורגל אחת בירוק, בדיוק מושלם לצבעי השמלה.